ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JOSÉ LUÍS DA CRUZ VILAÇA της 19ης Μαΐου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην παρούσα υπόθεση η Επιτροπή βάλλει αυτή τη φορά κατά της νομοθεσίας του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, θεωρώντας ότι δεν συνάδει προς την οδηγία 79/409 του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών » [1].

2. Η σχετική οδηγία είναι ήδη γνωστή στο Δικαστήριο από τις προτάσεις που ανέπτυξα στις υποθέσεις 247/85 (Επιτροπή κατά Βασιλείου του Βελγίου) και 262/85 (Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας).

3. Η ολλανδική νομοθεσία, συνίσταται στο νόμο περί πτηνών (Vogelwet), της 31ης Δεκεμβρίου 1936 (όπως τροποποιήθηκε πρόσφατα με το νόμο της 9ης Σεπτεμβρίου 1970), και στον κανονισμό εφαρμογής του εν λόγω νόμου (Vogelbesluit), της 9ης Αυγούστου 1937, οι νεώτερες τροποποιήσεις του οποίου περιλαμβάνονται στο διάταγμα της 6ης Μαΐου 1985.

4. Η ολλανδική κυβέρνηση δέχεται απερίφραστα ότι η ισχύουσα νομοθεσία τυπικώς δεν είναι απόλυτα σύμφωνη προς την οδηγία, ισχυρίζεται όμως ότι η ακολουθούμενη από πολλών ετών διοικητική πρακτική σχετικά με την εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας ανταποκρίνεται πλήρως προς τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου.

5. Είναι όμως γνωστό ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου « τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να διασφαλίζουν πλήρως και επακριβώς την εφαρμογή των διατάξεων κάθε οδηγίας » [2]· σε συμφωνία με αυτό, το Δικαστήριο έχει δεχτεί επανειλημμένα, όσον αφορά την εκ μέρους των κρατών μελών εκτέλεση των οδηγιών, ότι « απλή διοικητική πρακτική που από τη φύση της μπορεί να τροποποιηθεί κατά βούληση από τη διοίκηση και που στερείται της προσήκουσας δημοσιότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά έγκυρη εκτέλεση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από τη Συνθήκη » [3].

6. Επομένως, η διατήρηση σε ισχύ μιας διατάξεως που αντίκειται προς κοινοτική διάταξη και είναι ικανή να δημιουργήσει διφορούμενες καταστάσεις ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών προς τους οποίους ενδεχομένως απευθύνεται, συνιστά μορφή παραβάσεως που « δεν μπορεί να αρθεί οριστικά παρά μόνο με εσωτερικές διατάξεις αναγκαστικού χαρακτήρα που έχουν την ίδια τυπική ισχύ με τις διατάξεις που πρέπει να τροποποιηθούν » [4].

7. Εξάλλου, επειδή το νομοσχέδιο περί πτηνών με το οποίο καταργούνται οι ήδη ισχύουσες διατάξεις δεν ψηφίστηκε ακόμη από το Κοινοβούλιο των Κάτω Χωρών, οι δε αιτιάσεις της Επιτροπής στρέφονται αποκλειστικά κατά της ισχύουσας νομοθεσίας, θα περιοριστώ στην εκτίμηση του κατά πόσο η εν λόγω νομοθεσία συνάδει προς την κοινοτική οδηγία, παρά το γεγονός ότι, κατά την άποψη της Επιτροπής, το επίδικο νομοσχέδιο συνιστά ως ένα μεγάλο βαθμό επαρκή μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των επιταγών της οδηγίας.

* Μετάφραση από τα πορτογαλικά.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202.

2 — Αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο στις 18 Μαρτίου 1980 στις υποθέσεις 91 και 92/79, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Rec. 1980, σσ. 1099 και 1105 (ιδίως σσ. 1115 και 1121, αντίστοιχα).

3 — Βλέπε απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1986 στην υπόθεση 168/85, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Συλλογή 1986, σ. 2945, σκέψεις 13 μέχρι 15.

4 — Όπ.π., σκέψη 13.

Πρώτη αιτίαση: μη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο του όρου « σοβαρές ζημιές »

8. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 2 του Vogelwet, το οποίο προβλέπει εξαιρέσεις από το σύστημα προστασίας των πτηνών με σκοπό την πρόληψη ενδεχόμενων ζημιών (επί παραδείγματι στη γεωργία), δεν συνάδει προς τις διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, η οποία επιτρέπει εξαιρέσεις μόνο για την πρόληψη *σοβαρών* και όχι οποιωνδήποτε άλλων ζημιών.

9. Η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι, επειδή ο κανονισμός του 1937 απέκλεισε κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του νόμου, κατά τρόπο οριστικό ή προσωρινό από τον κατάλογο των προστατευόμενων πτηνών ορισμένο μόνο αριθμό ειδών που προκαλούν σοβαρές ζημιές, ο όρος ζημιά της ολλανδικής νομοθεσίας αντιστοιχεί σε τελευταία ανάλυση στον όρο που περιέχεται στην οδηγία.

10. Πάντως, κατά την άποψή μου αυτός δεν είναι λόγος ικανός να απαλλάξει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών από την αιτίαση που του προσάπτει η Επιτροπή.

11. Πράγματι, όπως υπογράμμισα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση 247/85, « η δυνατότητα εξαιρέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 9 έχει εξαιρετικό χαρακτήρα, η δε χρήση παρόμοιας ευχέρειας πρέπει πάντοτε να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Μόνο έτσι θα μπορέσει να αποφευχθεί το να καταστεί κενό περιεχομένου το σύστημα προστασίας που θεσπίστηκε με την οδηγία ».

12. Έτσι, καίτοι δέχομαι ότι η χρήση του ήταν μέχρι σήμερα σύμφωνη προς την οδηγία, το άρθρο 2 του Vogelwet επιτρέπει να δοθεί στις εν λόγω εξαιρέσεις περιεχόμενο ευρύτερο από εκείνο της οδηγίας.

13. Αλλά και ως προς τα είδη που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 του Vogelbesluit, η επιχειρηματολογία της ολλανδικής κυβερνήσεως δεν είναι κατά την άποψή μου απόλυτα πειστική.

14. Πράγματι, όσον αφορά το στρουθίο το οικόσιτο, το οποίο εξαιρείται παντελώς από την κατηγορία των προστατευόμενων πτηνών βάσει του άρθρου 2, η ολλανδική νομοθεσία, διατυπωμένη κατά τρόπο υπερβολικά γενικό, του αφαιρεί την προστασία όχι μόνο όταν πρόκειται για πρόληψη σοβαρών ζημιών αλλά επίσης και όποιος κι αν είναι ο βαθμός σοβαρότητας των προς αποφυγή ζημιών.

15. Το ίδιο ισχύει για τα είδη του καταλόγου του άρθρου 3 του Vogelbesluit (όπως ισχύει με το διάταγμα της 6ης Μαΐου 1985). Το γεγονός ότι τα εν λόγω είδη εξαιρούνται προσωρινά από τον κατάλογο των προστατευόμενων με την ολλανδική νομοθεσία πτηνών δεν εξαλείφει την έλλειψη συμφωνίας με το πεδίο προστασίας της οδηγίας.

16. Ή, καθώς δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί με βεβαιότητα ότι τα αναφερόμενα είδη πτηνών προκαλούν *πάντοτε* σοβαρές ζημιές, το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει το ότι η αναφορά απλώς και μόνο στην πρόληψη των ζημιών, που περιέχεται στο άρθρο 2 του Vogelwet, είναι λιγότερο περιοριστική από τον όρο σοβαρές ζημιές του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο α), τρίτη περίπτωση, της οδηγίας, λόγος για τον οποίο η πρώτη από τις αναφερθείσες διατάξεις δεν συνάδει προς την οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Προφανώς, λόγω της παραδοχής της πραγματικής αυτής καταστάσεως, το άρθρο 9 του νέου νομοσχεδίου περί πτηνών υιοθέτησε την έκφραση « σοβαρή ζημιά ».

Δεύτερη αιτίαση: η άδεια του άρθρου 10 του Vogelwet

17. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 10 του Vogelwet αντίκειται προς το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α), τρίτη περίπτωση, της οδηγίας, επειδή δεν εξαρτά τη χορήγηση

αδείας για θανάτωση, σύλληψη ή διενέργεια οποιασδήποτε άλλης πράξεως που αφορά τα προστατευόμενα είδη στους κυρίους ή ποιουμένους χρήση εδαφών ή υδάτων, από τον όρο ότι τα πτηνά προκαλούν ή υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουν *σοβαρές* ζημιές.

18. Έχουμε όμως ήδη δει ότι ο όρος ζημιές είναι λιγότερο περιοριστικός από τον όρο σοβαρές ζημιές, με συνέπεια και από την άποψη αυτή το άρθρο 10 του Vogelwet να μη συνάδει προς την οδηγία.

19. Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι, μη παρέχοντας στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα να κρίνουν ανά περίπτωση το βάσιμο της αιτούμενης αδείας, το άρθρο 10 του Vogelwet δεν συνάδει προς το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο επιτρέπονται οι προβλεπόμενες με αυτή εξαιρέσεις μόνο αν δεν υφίσταται άλλη ικανοποιητική λύση.

20. Η ολλανδική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι άδειες χορηγούνται μόνο για τις ζημιές που μπορούν να αποδειχθούν και στο μέτρο που δεν προσκρούουν σε λόγους προστασίας της φύσεως· γι' αυτό άλλωστε και στην πράξη οι αρμόδιες αρχές ασκούν περιοριστική πολιτική στη χορήγηση αδειών, σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας και τους στόχους του Vogelwet, πολιτική που ενισχύεται από τη ρύθμιση περί αποζημιώσεως για τις ζημιές που προκαλούν τα προστατευόμενα πτηνά.

21. Πλην όμως, η αιτίαση αφορά το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης νομοθετικής διατάξεως, η οποία όντως δεν ανταποκρίνεται σε όλες τις απαιτούμενες από την οδηγία προϋποθέσεις· όπως έχουμε ήδη δει η ακολουθούμενη πρακτική δεν είναι ικανή να εξαλείψει την παράβαση, εφόσον εξακολουθεί να ισχύει διάταξη που αντίκειται προς την οδηγία.

Τρίτη αιτίαση: τα πτηνά προς εγκλωβισμό και τα προστατευόμενα νεκρά και ταριχευμένα πτηνά

22. Κατά την Επιτροπή, αντίκεινται προς την οδηγία οι διατάξεις των άρθρων 11 και 12 του Vogelwet σχετικά με τα προστατευόμενα πτηνά που προορίζονται για εγκλωβισμό και για θήρα, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 15, 15α και 16 του ιδίου νόμου σχετικά με τα προστατευόμενα νεκρά και ταριχευμένα πτηνά.

23. Ενόψει των άρθρων 11 και 12, η άποψη της Επιτροπής μπορεί ανεμπόδιστα να θεωρηθεί ως η ορθή, δεδομένου ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας επιτρέπει αποκλειστικά το εμπόριο και τη μεταφορά των ειδών που αναφέρονται στο παράρτημα III υπό ορισμένες προϋποθέσεις και, ιδίως, μετά από διαβουλεύσεις με την Επιτροπή. Όμως, τα είδη που απαριθμούνται, κατ' εφαρμογή των άρθρων 11 και 12 του Vogelwet, στα άρθρα 9 και 10 του Vogelbesluit δεν περιέχονται στο παράρτημα III της οδηγίας.

24. Εξάλλου, οι προαναφερθείσες διατάξεις της ολλανδικής νομοθεσίας δεν συνάδουν προς τα κριτήρια που τίθενται με το άρθρο 9 της οδηγίας για να είναι δυνατή η εξαίρεση από τα άρθρα 5 μέχρι 8, ειδικότερα δε όσον αφορά τους στόχους των εξαιρέσεων και την έλλειψη άλλων ικανοποιητικών λύσεων.

25. Αυτό ισχύει επίσης και για τις λοιπές βαλλόμενες διατάξεις του Vogelwet (άρθρα 15, 15α και 16), τα οποία δεν λαμβάνουν υπόψη τις επιταγές του άρθρου 9.

26. Πάντως, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι η ακολουθούμενη πρακτική επί του θέματος συνάδει απόλυτα προς την οδηγία.

27. Πράγματι, από το 1940 δεν χορηγήθηκε πλέον καμία άδεια συλλήψεως πτηνών προς εγκλωβισμό, από δε το 1942 καμία άδεια εμπορίας τους, ενώ οι άδειες που χορηγήθηκαν αφορούν μόνο την κατοχή ή τη μεταφορά των

πτηνών εκτροφής που δεν εμπίπτουν στην οδηγία.

28. Εξάλλου, η ολλανδική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, κατ' εφαρμογή των άρθρων 15, 15α και 16 του Vogelwet, μπορούν να ταριχευθούν μόνο τα πτηνά που έχουν προφανώς πεθάνει από φυσικό θάνατο ή έχουν βρει το θάνατο εν αγνοία και χωρίς την ευθύνη του αιτούμενου την άδεια, ενώ σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς τα αίτια του θανάτου τους τα πτηνά πρέπει να κατάσχονται και να υποβάλλονται σε συμπληρωματική εξέταση.

29. Παρά το νομότυπο της πρακτικής που επικαλείται το καθού — το οποίο άλλωστε αναγνωρίζει και η Επιτροπή — είναι ανάγκη να γίνει δεκτό ότι στις βαλλόμενες νομοθετικές διατάξεις δεν απεικονίζεται η εν λόγω πρακτική με σαφήνεια και ακρίβεια, αφήνοντας με τον τρόπο αυτό να υφίσταται ως προς τις διατάξεις αυτές η έλλειψη εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

Τέταρτη αιτίαση: η συλλογή αυγών

30. Κατά την άποψη της Επιτροπής, τα άρθρα 17 μέχρι 20 του Vogelwet είναι διατυπωμένα κατά υπερβολικά αόριστο τρόπο για να καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου 5, στοιχεία β) και γ), της οδηγίας, ενώ, εξάλλου, δεν αναφέρονται σε κανέναν από τους λόγους εξαιρέσεως του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.

31. Η ολλανδική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι στην πραγματικότητα μόνο τα αυγά της καλημάνας μπορούν να αναζητηθούν, συλλεγούν και διατεθούν στο εμπόριο, ενώ για τα αυγά των υπολοίπων ειδών δεν καθορίζεται καμιά περίοδος συλλογής τους.

32. Πάντως, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει την κατά το άρθρο 17 του Vogelwet δυνατότητα συλλογής των αυγών όχι μόνο της καλημάνας, αλλά επίσης, κατά το άρθρο 2, και άλλων ειδών.

33. Συνεπώς, η ακολουθούμενη πρακτική, όσον αφορά το άρθρο 17, δεν εξαλείφει το ασυμβίβαστο της διατάξεως αυτής προς την οδηγία, ασυμβίβαστο η θεραπεία του οποίου δεν είναι δυνατή παρά μόνο με τροποποίηση της σχετικής νομοθετικής διατάξεως.

34. Όσον αφορά ειδικότερα την καλημάνα, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών θεωρεί ότι η συλλογή και η αναζήτηση των αυγών της δικαιολογούνται από την πρακτική σημασία τους για την προστασία των εδαφόβιων πτηνών. Η απαγόρευση αναζητήσεως των αυγών αυτών δεν συμβάλλει στην καλή γνώση της συμπεριφοράς των οικείων πτηνών και κατά συνέπεια επιφέρει οπισθοδρόμηση στο θέμα της προστασίας των εδαφόβιων πτηνών.

35. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η αναζήτηση των αυγών της καλημάνας δικαιολογείται στο πλαίσιο της δυνατότητας εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α), τελευταία περίπτωση, της οδηγίας.

36. Αντίθετα, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι στόχοι του μέτρου δεν συνιστούν επαρκή αιτιολογία, δεδομένου ότι δεν υφίσταται άρρηκτος δεσμός μεταξύ των προσώπων που συλλέγουν τα αυγά και εκείνων που προστατεύουν τις φωλιές, ενώ δεν μπορεί να υποστηριχτεί ότι η δυνατότητα εξασφαλίσεως της προστασίας των εδαφόβιων πτηνών παύει αιφνίδια με τη λήξη της συλλογής των αυγών.

37. Εν πάση περιπτώσει, η επιδιωκόμενη με τη συλλογή των αυγών προστασία φαίνεται ότι περιορίζεται στην επαρχία της Φρισίας και δεν επεκτείνεται στο υπόλοιπο έδαφος των Κάτω Χωρών. Συνεπώς, όσον αφορά το υπόλοιπο έδαφος των Κάτω Χωρών, δεν φαίνεται να υφίσταται η παραμικρή βάση, ώστε να είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εξαιρέσεως του άρθρου 9 της οδηγίας και ότι κατά συνέπεια έγινε ορθή μεταφορά των εν λόγω διατάξεων στο εσωτερικό δίκαιο.

38. Αλλά ακόμη και όσον αφορά τη Φρισία και ανεξάρτητα από τις προϋποθέσεις του άρθρου 17, παράγραφοι 2, 3 και 4, δεν μπορεί

προφανώς να συναχθεί σαφώς ότι πρόκειται για « ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες », δεδομένου ότι, μη καθορίζοντας κανένα όριο ως προς τον αριθμό των προσώπων στα οποία χορηγείται άδεια ούτε ως προς τον αριθμό των αυγών που μπορούν να συλλεγούν και μη προβλέποντας καμία διάταξη που να καθιστά εφικτό τον έλεγχο της εφαρμογής των εξαιρέσεων, ο Vogelwet δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 9, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας.

39. Ως προς το άρθρο 18, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι η ρύθμιση που προβλέπεται μ' αυτό αφορά μόνο το γλάρο και δικαιολογείται από τη δυνατότητα εξαιρέσεως του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο α), της οδηγίας, ενόψει της ανάγκης προλήψεως των ζημιών που προκαλεί το πτηνό αυτό στις φυσικές ζώνες.

40. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν νομίζω ότι ευσταθεί.

41. Καταρχάς, λόγω της υπερβολικά γενικής φύσεώς της, η οποία είναι ασυμβίβαστη προς τον εξαιρετικό χαρακτήρα των διατάξεων παρεκκλίσεως.

42. Δεύτερον, η προβαλλόμενη δικαιολογία δεν ευσταθεί σε σχέση προς τα λοιπά είδη πτηνών που αφορά το προαναφερθέν άρθρο. Το γεγονός ότι η εν λόγω διάταξη έπαυσε πλέον να ισχύει από το 1978 δεν είναι ικανό, για τους λόγους που έχω ήδη προαναφέρει, να θέσει τέρμα στο ασυμβίβαστό της προς την οδηγία.

43. Εξάλλου, με το άρθρο 19 του Vogelwet επιτρέπεται το εμπόριο των αυγών της καλημάνας και του γλάρου, χωρίς την παραμικρή αναφορά σε έναν από τους λόγους εξαιρέσεως του άρθρου 9 της οδηγίας.

44. Όσον αφορά το άρθρο 20 του Vogelwet, σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται στους χρήστες κτιρίων ή αυλών και στα εξουσιοδοτημένα από αυτούς πρόσωπα να συλλέγουν τις φωλιές που έχουν χτιστεί επί ή εντός αυτών, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών ισχυρίζεται ότι οι παραπάνω πράξεις επιτρέπονται μόνο αν οι φωλιές ή τόποι επωάσεως προκαλούν παρενοχλήσεις ή ζημίες. Κατά συνέπεια, η διάταξη αυτή εντάσσεται, προφανώς, στο πλαίσιο της δυνατότητας εξαιρέσεως του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο α), πρώτη περίπτωση, της οδηγίας.

45. Πάντως, κατ' εμέ, επειδή είναι διατυπωμένη κατά τρόπο υπερβολικά γενικό, η προαναφερθείσα διάταξη βαίνει πέραν των συγκεκριμένων περιπτώσεων κινδύνου για τη δημόσια ασφάλεια, περιπτώσεων για τις οποίες παρέχεται κατά την οδηγία η δυνατότητα εξαιρέσεως εφόσον μπορεί να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, λόγω μη « παρενοχλήσεως » ή « ζημιών », δεν συντρέχει περίπτωση κινδύνου για τη δημόσια υγεία και ασφάλεια.

46. Συναφώς παραπέμπω στις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση 247/85, με τις οποίες επέκρινα μια ανάλογη διάταξη της βελγικής νομοθεσίας.

47. Κατά συνέπεια, και στην παρούσα περίπτωση επιβάλλεται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το άρθρο 20 του Vogelwet αντίκειται προς την απαγόρευση του άρθρου 5, στοιχείο β), της οδηγίας, επειδή δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις εξαιρέσεως του άρθρου 9 της οδηγίας.

Πέμπτη αιτίαση: τρόποι συλλήψεως

48. Κατά την Επιτροπή, τα άρθρα 23 του Vogelwet και 14 μέχρι 17 του Vogelbesluit δεν αναφέρουν το σύνολο των απαγορευόμενων δυνάμει του άρθρου 8 μεθόδων συλλήψεως ή θανατώσεως των πτηνών τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα IV της οδηγίας. Επιπλέον, τα άρθρα 15 μέχρι 17 περιλαμβάνουν εξαιρέσεις από την απαγόρευση του άρθρου 14, διατυπωμένες κατά τρόπο υπερβολικά γενικό, ώστε να μπορούν να δικαιολογηθούν με βάση το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.

49. Υπό το φως των διευκρινίσεων που παρέχονται με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επι-

τροπή θεωρεί ότι η επελθούσα τροποποίηση στη διατύπωση του άρθρου 14 του Vogelbesluit που επήλθε με το διάταγμα της 6ης Μαΐου 1985 κατέστησε δυνατή τη συμφωνία της εν λόγω διατάξεως, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 5 και 23, προς την οδηγία (παρόλον ότι θα ήταν ευκτέο το νέο προς έκδοση κείμενο να καθιστά σαφέστερο το νόμο ως προς τις απαγορευόμενες μεθόδους θήρας).

50. Όσον αφορά τις εξαιρέσεις από την απαγόρευση του άρθρου 14 του Vogelbesluit, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι, επειδή καμία άδεια δεν χορηγείται πλέον για τη σύλληψη των προστατευόμενων πτηνών προς εγκλωβισμό ή θήρα, εξυπακούεται ότι ούτε και η άδεια του άρθρου 15 του Vogelbesluit εκδίδεται του λοιπού.

51. Πάντως, για τους ίδιους λόγους που με ώθησαν να συναγάγω ότι η τρίτη αιτίαση είναι βάσιμη, πρέπει και στο σημείο αυτό να συναγάγω ότι ο εν λόγω νόμος δεν συνάδει προς τις διατάξεις της οδηγίας.

52. Ως προς το άρθρο 16 του Vogelbesluit, η ολλανδική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προβλεπόμενη άδεια χορηγείται μόνο στο πλαίσιο του ελέγχου των δακτυλίων ή επιστημονικών ερευνών και ότι κατά συνέπεια η εξαίρεση αυτή δικαιολογείται βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.

53. Πάντως, και στην περίπτωση αυτή, ο υπερβολικά ασαφής και γενικός χαρακτήρας του άρθρου 16 δεν συνάδει προς την κατ' εξαίρεση δυνατότητα παρεκκλίσεως κατά το άρθρο 9 της οδηγίας.

54. Τέλος, ως προς το άρθρο 17 του Vogelbesluit, η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών ισχυρίζεται ότι οι προβλεπόμενες άδειες αφορούν αποκλειστικά τη σύλληψη και τη θανάτωση πτηνών που έχουν χαρακτηριστεί ως μη προστατευόμενα δυνάμει του άρθρου 2 του Vogelbesluit. Πάντως, επειδή το περιεχόμενο του προαναφερθέντος άρθρου 2 — όπως είδαμε ήδη στο πλαίσιο της εξετάσεως της πρώτης αιτιάσεως — είναι υπερβολικά γενικό και συνεπώς δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στη δυνατότητα εξαιρέσεως κατά το άρθρο 9 της οδηγίας, είναι ανάγκη να συναχθεί ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 17 είναι ευρύτερο από ό,τι επιτρέπει η οδηγία.

55. Ας προστεθεί ότι, όσον αφορά το άρθρο 16 καθώς και το άρθρο 17 του Vogelbesluit, μολονότι η οδηγία επιτρέπει τη σύλληψη και θανάτωση προστατευόμενων πτηνών για επιστημονικούς λόγους ή για να αποφευχθούν σημαντικές ζημιές στις καλλιέργειες, αυτό δεν συνεπάγεται, όπως άλλωστε υπογράμμισε η Επιτροπή με το υπόμνημα απαντήσεώς της, ότι είναι δυνατή η χρήση *όλων* των μεθόδων συλλήψεως σε κάθε περίπτωση.

56. Υπό τις περιστάσεις αυτές, προτείνω να γίνει δεκτό ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών παρέβη υποχρέωση που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ, επειδή δεν θέσπισε εντός της ταχθείσας προθεσμίας τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθεί πλήρως προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979.

57. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.